ZENDEGI-SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
دوشنبه • ۲۶ شهریور ۱۳۹۷
۷ محرم ۱۴۴۰ • ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۸
شماره ۱۹۹۱۷
۱۱۴۰

زندگی سلام

به بهانه اعلام برندگان «ایگ‌نوبل» امسال، همه‌چیز درباره این جایزه عجیب

مضحک ولی مفید

علیرضا کاردار

چند روز قبل مراسم اهدای جوایز علمی ایگ نوبل ۲۰۱۸ در دانشگاه هاروارد برگزار شد و برندگانِ جدید این جایزه، مشخص و اعلام شدند. جایزه ایگ‌نوبل (Ig Nobel Prize) شبیه سازی تا حدی هجوآمیزی از جایزه نوبل است که هر سال در اوایل اکتبر (تقریباً در زمان اعلام نتایج جایزه نوبل) به ۱۰ موفقیت بر ترکه «ابتدا باعث خنده و سپس به فکر فرورفتن مردم شود» اعطا می شود. این جایزه توسط مجله طنز علمیِ سالنامه تحقیقات نامحتمل (Annals of Improbable Research) سازمان دهی می شود. مراسم اینِ جایزه در دانشگاه هاروارد برگزار می شود و اجرای آن به عهده گروهی از برجستگان جایزه نوبل است. در بیشتر موارد، سعی می شود توجه مخاطبان به پدیده هایی جلب شود که به جنبه ای فکاهی یا غیرمنتظره از مسائل پرداخته اند. پرونده امروز زندگی سلام، توضیحات بیشتری درباره این جایزه علمی کمدی در اختیارتان می گذارد.

از مراسم و جایزه ایگ‌نوبل بیشتر بدانیم

هوکردنِ سخنرانی و پرتاب موشک کاغذی

نام ایگ‌نوبل متناسب با روحیه طنز حاکم بر این جایزه انتخاب شده و نوعی بازی با واژه Ignoble (در انگلیسی به معنی پست و غیر اصل) است. ضمن این که با جدا کردن پیشوند Ig از nobel و تغییر بخش دوم به صورت Nobel، اشاره به جایزه نوبل هم شده است. اولین جایزه ایگ‌نوبل در سال ۱۹۹۱ میلادی به اکتشافاتی داده شد که نمی شود یا نمی توان دوباره انجام شان داد. هر سال ۱۰ جایزه در چندین رشته اعطا می شود. این رشته ها علاوه بر رشته های موجود در جایزه نوبل مانند شیمی، فیزیک، فیزیولوژی و پزشکی، ادبیات و صلح، شامل موارد دیگری از جمله «بهداشت عمومی»، «مهندسی»، «زیست شناسی» و «پژوهش های میان رشته ای» هم می شود. در سال ۲۰۱۰ میلادی «آندره گیم» اولین کسی بود که همزمان هر دو جایزه نوبل و ایگ‌نوبل را از آن خود کرد. گفتنی است هر کدام از برندگان جایزه ایگ‌نوبل مبلغ ۱۰ تریلیون دلارِ زیمبابوه دریافت می کنند که عملاً هیچ ارزشی نخواهد داشت! یکی از شوخی های رایج در این مراسم مربوط به دختر کوچکی، با نام مستعار «میس سوئیتی پو» است که در صورتی که سخنرانی کسی طولانی شود، با صدای زیری مدام فریاد می زند «لطفاً، بس کن! حوصله ام سر رفت.» جمله پایانی سنتی مراسم این است: «اگر امسال جایزه نبردید و به ویژه اگر بردید، سال بعد موفق تر باشید!» همچنین اگر سخنرانی برنده بیشتر از یک دقیقه طول بکشد، حاضران می توانند او را هو کنند! از دیگر شوخی های مرسوم حین برگزاری مراسم، پرتاب کردن موشک های کاغذی است. در سال های قبل رسم بر این بود که پروفسور «روی گلوبر» (برنده جایزه فیزیک نوبل سال ۲۰۰۵ میلادی) عهده دار جاروکشی پس از پرتاب موشک ها باشد!

ایگ‌نوبل های مفید

مورد عجیب بوی پا و پنیر

در سال ۱۹۹۵، «رابرت می» که مشاور ارشد علمی دولت بریتانیا بود، درخواست کرد سازمان دهندگان این جایزه از اعطای آن به دانشمندان انگلیسی خودداری کنند. وی خطر به سمت مسخرگی کشیده شدن پژوهش های راستین علمی و کم اهمیت شدن این کوشش های علمی در انظار عمومی را دلیل این درخواستش اعلام کرده بود. اما یک نشریه علمی در مقاله ای استدلال های او را رد کرد. جالب است بدانیم بعضی از تحقیقاتی که برنده جایزه ایگ‌نوبل شده اند، بعدا زمینه ساز تحقیقات علمی جدی شده و بسیار مفید واقع شده است. در سپتامبر ۲۰۰۹ میلادی، مقاله ای به عنوان «جنبه شریف ایگ‌نوبل» در نشریه The National منتشر شد که در آن آمده بود گرچه ایگ‌نوبل پژوهش های سطحی را به باد سخره می گیرد، اما تاریخ نشان داده که گاهی همین پژوهش های جزئی به کشفیات بزرگی انجامیده است. برای مثال، در سال ۲۰۰۶ پژوهشی نشان داده که پشه آنوفل به اندازه یکسانی به بوی پنیر لومبرگر کشش دارد که بوی پای انسان، که همان سال برنده جایزه ایگ‌نوبل در رشته زیست شناسی شد. درصورتی که در نتیجه مستقیم همین پژوهش بود که بعدها با استفاده از همین نوع پنیر، برای مقابله با همه گیری بیماری مالاریا، تله هایی در مناطق حساس و راهبردیِ آفریقا کار گذاشته شد.

نگاهی به برندگان ایگ‌نوبل ۲۰۱۸

از عروسک جادویی تا آدم‌خواری

امسال نیز در تاریخ ۱۳ سپتامبر، برگزارکنندگان ایگ‌نوبل منتخبان خود را معرفی کردند. هیچ بعید نیست از بین تحقیقات برنده امسال نیز یافته های جدی و مفیدی در آینده به دست آید! با هم مروری داریم بر برندگانِ امسال در رشته‌های مختلف.

نخواندن دفترچه راهنما

ادبی| تیمی از محققان دانشگاه کوئینزلند استرالیا چیزی را دریافتند که بسیاری از ما هم دچارش هستیم: اغلب مردم به دفترچه راهنمای موجود در محصولات الکترونیکی توجه نکرده و آن را نمی خوانند!

تشابه رفتاری میان انسان و شامپانزه

انسان شناسی| دانشمندی به نام «گابریلا آلینا» وقت خود را روی بررسی رفتار و حرکات شامپانزه های باغ وحش صرف کرده و در نهایت متوجه شده این حیوانات ادای انسان هایی را درمی آورند که ادای حیوان را درآورند. این شامپانزه ها دوست دارند حرکات انسان ها را تقلید کنند!

رابطه ترن هوایی و سنگ کلیه

پزشکی| نتیجه پژوهش برتر این رشته به این جا ختم می شود که اگر سنگ کلیه دارید، سوار ترن هوایی شوید! ترن هوایی در دفع سنگ کلیه موثر است.

رانندگان عصبانی

صلح| تحقیق گروهی از محققان ترافیک در اسپانیا به اندازه گیری فرکانس، انگیزش و تاثیرات فریادزدن و ناسزا گفتن به هنگام رانندگی مربوط است. این بررسی نشان داد از چهار راننده یک نفر پشت فرمان فریاد می زند یا ناسزا می گوید!

پاک سازی با بزاق

شیمی| جایزه ایگ‌نوبل شیمی به پژوهشگرانی تعلق گرفت که پی برده اند بزاق ماده‌ای فوق العاده برای پاک کردن است. البته بسیاری از انسان ها به طور غریزی از بزاق برای تمیز کردن و از بین بردن کثیفی استفاده می کنند. بسیاری از جانوران نیز از بزاق خود برای پاک کردن و تمیز کردن خود استفاده می کنند. پژوهشگران حال در فکر ساختن "بزاقی مصنوعی" به عنوان ماده پاک کننده هستند.

رژیم غذایی از طریق آدم‌خواری

تغذیه| محاسبه و مقایسه کالری گوشت انسان با دیگر گوشت های موجود در طبیعت، موضوع تحقیق جیمز کول، باستان شناس دانشگاه برایتون بوده است. وی روی بررسی رژیم غذایی انسان های عصر پارینه سنگی مطالعه زیادی کرده تا متوجه می شود میزان کالری ناشی از مصرف گوشت انسان که در دوران ماقبل تاریخ رایج بود، بسیار کمتر از کالری دریافتی از مصرف گوشت حیوانات است!

شربت و مگس میوه

زیست شناسی| تیمی از پژوهشگران دانشکده کشاورزی دانشگاه «پیتر ویتزگال» روی ماده ای کار کردند که در بدن مگس میوه یافت می شود و یک نانوگرم آن می تواند انواع شربت ها و نوشیدنی ها را فاسد کند. فایده این تحقیق هم در این است که بدانیم افتادن یک مگس میوه در لیوان نوشیدنی، تنها چندش آور یا کثیف کننده نیست بلکه فاسد کننده است.

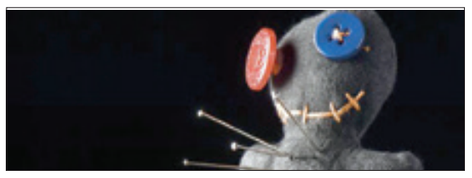

نقش آرامش‌بخش عروسک وودوو

روان شناسی| «لیندی اچ لیانگ» و تیم تحقیقاتی اش بررسی کردند استفاده از عروسک های وودوو (جادویی) تاثیر مثبت در کاهش خشم کارمندان در محیط های کار و به ویژه رو به رویی با مدیران دارد. مثلا اگر رئیس شان به آن ها زور گفت، سوزن فرو کردن در بدن عروسک وودوو می تواند آرامشان کند! نتایج تحقیقاتی این دانشمند به بهتر شدن شرایط روحی کارمندان رسیده است.

مرور چند نمونه جالب از برندگان ایگ‌نوبل در سال‌های گذشته

از بین برندگان جایزه ایگ‌نوبل در طول سال ها، چند تایی بیشترین بازخورد و بحث را در جهان داشته اند. با هم برخی را مرور می کنیم:

- پوشیدن جوراب روی کفش یا چکمه، راه حلی است که در دهه های گذشته هم استفاده می شد؛ اما سال ۲۰۱۰ سه دانشمند از دانشگاه اوتاگو در نیوزلند برای بررسی علمی این راهکار به ظاهر مسخره، آزمایشی ترتیب دادند. آن ها با آمارگیری متوجه شدند که وقتی افراد جوراب به پا داشته باشند، احتمال این که روی یخ لیز بخورند، کمتر از وقتی است که جوراب به پا نداشته باشند. شگفت انگیزتر (یا شاید احمقانه تر) این که این امر وقتی محقق می شود که افراد جوراب خود را روی کفش یا چکمه خود به پا کنند!

- دانشمندان چهار کشور مجارستان، اسپانیا، سوئد و سوئیس برای یک تحقیق جایزه ایگ‌نوبل فیزیک را بردند. این که چرا سنگ قبر سیاه، موجب جذب سنجاقک می شود. آن ها متوجه شدند که پنج گونه سنجاقک در مجارستان به سمت سنگ قبر سیاه جذب می شوند. رفتار آن ها هم شبیه به این است که آب پیدا کرده باشند. طبق تحقیق آن ها، سنگ قبر سیاه، نور پولاریزه شده منعکس می کند. درست مثل سطح آب. در نتیجه سنجاقک ها فریب می خورند. مشکل این جاست که سنجاقک ها در آب می توانند تولید مثل کنند ولی روی سنگ قبر نه!

- این تحقیق مربوط به ایگ‌نوبل پزشکی است که توسط پنج دانشمند آلمانی انجام و نتایج این پژوهش در مجله های علمی چاپ شد. در این تحقیق بررسی شد اگر دست چپ فردی احساس خارش کند، با ایستادن جلوی آینه و خاراندن دست راست، احساس خارش برطرف می شود. این روش حتی برای کسانی که بیماری پوستی هم دارند جواب می دهد.

- «رابرت متیو» از دانشگاه اسون نشان داد که نان معمولا با سمت کره اش روی زمین می افتد! این پژوهش تأثیر گذار یک ایگ‌نوبل برای او در پی داشت.

- «دونالد آنگر» علاوه بر به دست آوردن ایگ‌نوبل توانست به مادرش ثابت کند که شکستن قولنج، هیچ تأثیری روی انگشتان دستش نداشته چون او قولنج انگشتان دستش را شکسته اما به آرتروز مبتلا نشده است. آنگر در جدیدترین تحقیقاتش قصد دارد بفهمد آیا لازم بوده در بچگی اش این همه کلم برو کلی بخوردیانه!

- سال ۲۰۰۸، سال انگلیسی ها بود چون آن ها توانستند دو ایگ‌نوبل را به دست آورند. «چارلز اسپنس آکسفورد» توانست ثابت کند چیپس های مانده هم خوشمزه هستند. او در مقاله ای تحقیقی توانست معلوم کند که چیپس های مانده اگر با صدای قرچ قروچ زیاد خورده شوند، خوشمزه تر می شوند!

- «کاترین داگلاس و پیتر راولینسون» از دانشگاه نیوکسل در کمال مسرت ثابت کردند که گاوهای اسم دار بیشتر از گاوهای بدون اسم، شیر می دهند. آن ها تحقیق شان را با عنوان «کاوشی در مشاهدات مدیران فروش درباره ارتباط انسان و دام درون مراکز دام‌پروری با افزایش تولید» در نشریه آنتروزوس منتشر کرده اند که برای آن ها یک ایگ‌نوبل به همراه داشت.

- زمانی سقوط سیب، نیوتن را به بزرگ ترین کشف علمی تاریخ راهنمایی کرد اما پیتر براس از دانشگاه مک گیل، روی اثرات ناشی از سقوط نارگیل تحقیق کرد و برای این پژوهش تأثیر گذار شایسته دریافت یک ایگ‌نوبل شد.

- چند دانشمند از دانشگاه برن در سوئیس در مقاله ای با عنوان «آیا بطری های خالی و پر نوشابه محکم ترند و آیا آستانه شکست آن ها برای شکستن جمجمه انسان کافی است؟» که در مجله پزشکی قانونی به چاپ رسید، نشان دادند بطری های خالی بیشتر آسیب می زنند!

- پژوهشی ریاضی فیزیکی با عنوان «آیا گربه ها می توانند همزمان مایع و جامد باشند» و فرموله کردن رفتار گربه ها انجام شد تا بفهمیم چرا گربه ها داخل لیوان، گرد می شوند!

- شاید باور این مسئله سخت باشد اما جایزه این حوزه به گروهی از پژوهشگرانی اهدا شد که به بررسی این مسئله پرداخته بودند که اگر فردی یک لیوان قهوه در دست داشته باشد و رو به عقب گام بردارد، چه اتفاقی در فنجان قهوه‌وی خواهد افتاد! واقعا بسیار مفید و سرنوشت ساز است!

منابع: Dailymail، یک پزشک، ویکی پدیا و دیجیاتو

جدول سخت [شماره ۴۲۴]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی

۱- از فنون ورزش کشتی - رمان مشهوری نوشته سیمون دو بووار فرانسوی ۲- نداهنده غیبی - بادوباران - زمینه سازی - ویژه ۳- طرف - تحویل دادن - همراه وعده - سوغات شیراز ۴- خط های پیشانی - انبوه، فراوان - رساندن پیام - پستانداری شبیه موش ۵- نماینده قانونی - بینی - از آثار بالزاک، نویسنده ادبیات فرانسه - شهری در استان کرمان ۶- دومین ماهواره ملی کشورمان که به فضا پرتاب شد - امیدواری - اشاره به نزدیک - از جوشاندن دوغ تهیه می شود ۷- تکیه کردن - معادل فارسی کلاس - نام اختصاری سازمان های مردم نهاد - از الفبای فارسی ۸- شکمو - شلیک پیاپی گلوله - آب مناسب استحمام - علم طلسمات ۹- شهری در خوزستان - تنومند - سازمان اطلاعات و امنیت پهلوی - احداث آن موجب رونق کشاورزی است ۱۰- صدا - سی و ششمین سوره قرآن - سبکی در شعر ادبیات ایران - از اجزای مهم موتور خودرو ۱۱- از الحان قدیم موسیقی ایرانی - از نام های قیامت در قرآن.

عمودی

۱- غزال - اثری به قلم فئودور داستایوفسکی ۲- زبان رسمی ایرانیان - برابر بودن ۳- عیدوبتنامی ها - محل وصول عوارض مرزی - مسکن انسان اولیه ۴- دارای درجه بالاتر از استوار در ارتش - شمشیر تیز ۵- داروی خمیری برای استعمال خارجی - بزاق ۶- واضح و آشکار - موزه مینیاتور ایران ۷- هواکش بالای اجاق گاز - پایه گذار حساب آنالیز - در خانه صاحبش شیر است ۸- نقشی برای قالی - ایالتی در آمریکا ۹- دو یار همقد - برنج فروش - آداب و رسوم ۱۰- نگهبان خرمن - توپ چوگان ۱۱- قومی از نژاد سامی - تیزهوش ۱۲- از انجیل های معتبر - چیره - سطح چیزی ۱۳- از انواع مسابقه های تیمی سرعتی - سوراخ های ریز پوست ۱۴- جواب سربالا - کلاه درویش - خطاب محترمانه مردانه ۱۵- استانی در شرق عراق - نویسنده آمریکایی داستان موبی دیک ۱۶- سخنوران - همسایه سومالی و اوگاندا ۱۷- اشتباه - آزرده و دلگیر ۱۸- از جنس الیاف پنبه - مسکوک عهد دیلمیان - ناپایدار ۱۹- صحرای بی آب و علف - از آثار ماکسیم گورکی، نویسنده روسی ۲۰- اعتقادات بنیادی اسلام - پست و فرومایه.

حل جدول شماره ۴۲۳

جدول متوسط [شماره ۷۲۱۴]

طراح جدول: امید موسوی

افقی: ۱- نمایشی با ساز و آواز - واحد شمارش درخت - خرد و خمیر - هم صحبت ۲- شب مانده - ذرت - پایتخت آسیایی - قابله ۳- رطوبت - پارتیزان - سیاره مشتری - سده ۴- میوه خوب - باشگاه ورزشی - بیماری ریوی - هنوز بیگانه - کشتی جنگی - بوی رطوبت ۵- گله گوسفندان - از خونخواران - پهلوان - ناموس - علامت مفعولی ۶- رستاخیز - قلم موی درشت - راز - پسر نوح - دشمنی ۷- وحشی - قصر - مادر - رنگ - منزل ۸- شهر مذهبی - صدای گریه بچه - سست - لحظه - شاهد - شکم بند طبی ۹- کوچک - درجه ای در ارتش - ربیع - ویتامین جدولی ۱۰- مهم ترین شعبه نژاد سفید - مضراب - چاه ها - تضمین خسارت ۱۱- نخوت - کارد کوچک - اسمی پسرانه به معنی بی مانند - بزرگ و تناور

عمودی: ۱- مایه حیات - سقف - کاریز ۲- وصله - نیستی - بی پرده ۳- اهلی - جوانمرد - شک و گمان ۴- اسب آذری - گنجه - هوس زن باردار ۵- زه کمان - گنج ۶- اعتبار - در علم رایانه به معنی خطا در اجرای نرم افزار است - نوعی زغال سنگ ۷- سازمانی بین المللی با اهداف انسان دوستانه که مقر اصلی آن در شهر ژنو سوئیس است - آسمان ۸- زینت ناخن - بنیان - جرقه ۹- دانه خوشبو - چاشنی دوسویه - کوهی در همدان ۱۰- مخترع تلفن - زهر - اکسید کلسیم ۱۱- وارونه - مساوی عامیانه - رود آرام ۱۲- کتاب مقدس مسیحیان - تکیه بر پشتی - حرف تنفر ۱۳- انتها - جهت - از درندگان ۱۴- دیروز - بندر معروف چین ۱۵- عددمنفی - لطیف - ماهر ۱۶- کوه سیمرغ - پرنده آش سردکن ۱۷- خجالتی - فرزند اسب - دفاع فوتبالی ۱۸- گودال - دورویی - پیمانه ۱۹- دریا - قوت لایموت - از حروف یونانی ۲۰- مثل و مانند - قوم آتیلا - نفس خسته

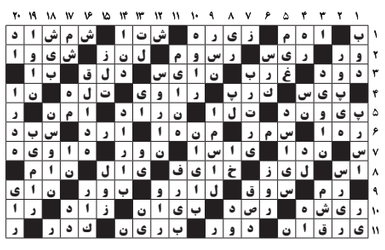
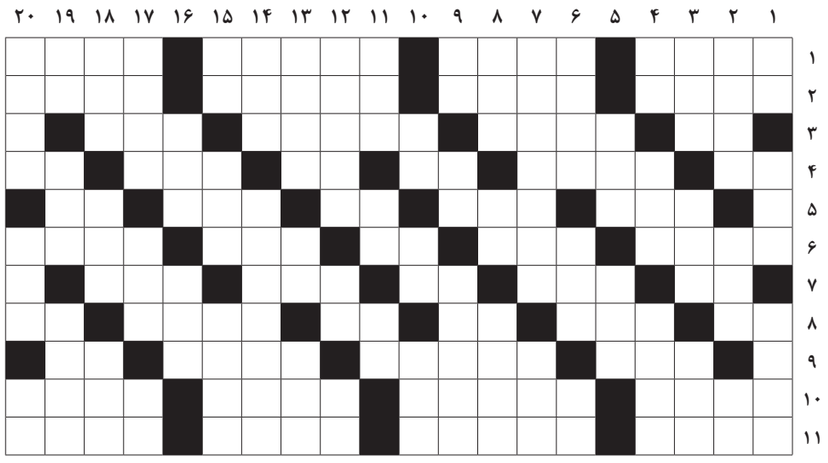
حل جدول شماره ۷۲۱۳